

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg, 2
9000 GENT
tel : 091/25.76.11
toestelnummer 4104

Vragenlijst 15

november 1977

HET RUND (1)

Dialekt van : (stad, dorp, gehucht, wijk),
. (gemeente), (prov.).

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboortelaar :
Geboorteplaats :
Beroep :
Geboorteplaats vader :
Geboorteplaats moeder :

Naam :
Geboortelaar :
Geboorteplaats :
Beroep :
Volledig adres :
.

A. Algemeen

Hoe heet in uw dialekt :

1. een rund in het algemeen ?
Bijv. in het zinnetje :
Er loopt daar een in
de bieten.
2. het rundvee in het algemeen ?
Bijv. Janssens heeft veel
(hoornbeesten, koebeesten)
3. een mannelijk rund ?
4. een vrouwelijk rund ?
5. een rund als trekdier ?
6. een koe als trekdier ?
7. een os als trekdier ?

Afstamming

8. a) een koe van onbekende afstam-
ming ?
9. b) een koe van slechts gedeelte-
lijk bekende afstamming ?
10. c) een koe van geregistreerde
afstamming ?
11. d) een koe van goede afstamming ?
12. Een koe die gevetmest wordt ?
(meskoe, peisterkoe)
13. Een rund dat op stal blijft ?
(stalbeeste)
14. Een rund, bestemd om te houden,
niet voor de verkoop ?

a.

b.

c.

d.

15. Hoe noemt u in uw dialect :
 - een tuberkulosevrije koe ?
 16. - een tuberkulosevrije stal ?

B. Haarkleed

Hoe heet in uw dialect :

17. een asgrauwe koe ?
 (begijn, schimmel)
 18. een zwarte koe ?
 (moor, mol, molde)
 19. een bruine koe ?
 20. een rode koe ?
 21. een witte koe ?
 22. een vaalgele koe ?
 23. een bonte, tweekleurige koe ?
 (geblond, blomme)
 24. een roodbonte koe ?
 25. een zwartbonte koe ?
 26. een gevlekte koe :
 a) in 't algemeen ? (hoppelkoe)
 27. b) met kleine vlekjes ?
 (gesieperd, gespot, gespotterd,
 gesproet, gesputst, met vlie-
 genplekjes)
 28. c) met grotere vlekken ?
 (geplekt, plekte, blaarde)
 29. d) met vlekken op de poten ?
 30. een witte vlek op het voorhoofd ?
 (ster, maan)
 31. een koe met een witte vlek op het
 voorhoofd ?
 32. een klein wit vlekje op de snuit ?
 33. een witte streep vanaf de horens
 tot de snuit ?
 34. een koe met zo'n streep ?
 35. een koe met witte vlekken op de
 kop ?
 (gemonkeld, monkel)
 36. een zwarte koe met wit voor-
 hoofd of witte neus ?
 (grijmel)
 37. een koe met volledig witte kop
 en gekleurde of gevlekte hals en
 romp ?
 (begijnekop, wittekop)
 38. een koe met een afwijkend gekleurde
 rand rond de ogen ?
 39. een koe met een witte streep of
 strook overlans de rug ?

a.

b.

c.

d.

Nog het haarkleed

Kent u in verband met het haarkleed
volgende woorden ?

Wilt u dan de juiste uitspraak weer-
geven en de betekenis omschrijven ?

40. gremel, grimmel, gegremeld, gegrimmeld

41. schilde, geschild

42. tijger, getijgerd

43. gesteken

44. koppel, gekoppeld

45. appel, geappeld

46. stremel, gestremeld

47. roeaaan, roaan(de)

48. durhams

49. roevo (Fr. rouveau)

Tracht steeds zo getrouw mogelijk de dialektische uitspraak weer te geven

C. Leeftijd

Hoe heet in uw dialect :

50. het jong van een koe ?

51. het mannelijk jong ?

52. het vrouwelijk jong ?

53. een pasgeboren kalf ?

54. een kalf van enkele dagen oud ?

55. een kalf dat uitermate zwaar en
groot is bij de geboorte ?

56. een kalf dat na de berekende tijd
geboren wordt ?

57. een kalf dat geboren wordt als de
koe reeds in de weide slaapt (bijv.
in mei, juni, juli) ?
(gerskalf)

58. een kalf van 5 à 6 weken oud ?
(slokker)

59. een kalf dat in een hokje uit-
sluitend met melk wordt gevoederd ?

60. Kent u spot- of lievelingbenamingen
voor een kalf ?
(poet, poeti, poeten, huttepatutten)

61. een kalf dat slecht gedijt ?

62. een kalf dat stro eet ?
(strobijter)

63. een kalf bestemd voor de opfok ?

64. een jong rund van een jaar oud ?

65. een jong rund tussen kalf en rund ?

66. Hoe heet in uw dialect :

een jong rund dat in de weide loopt ?
(bijter, garsbijter)

67. een jong vrouwelijk rund ?

68. een overjarig kalf dat nog niet
van tanden gewisseld heeft ?
('t is nog kalf in zijn muile,
in zijn bek)

69. een tweejarig rund ?
(schotter, schotvaars, schot,
tweeter)

70. een jong vrouwelijk rund dat voor
de eerste maal drachtig is ?

71. het eerste gebit, de melktanden ?

72. Vertaal in uw dialect : de jonge
koe "verwisselt van tanden".

73. Hoe heet : het blijvende gebit
na de wisseling ?

74. een jonge koe die nog maar één
maal gekalfd heeft ?

75. een jong rund (van + 3 jaar),
geschikt om gevetmest te worden ?

76. een oude koe bestemd voor de
slachterij ?
(soldaat, sohabernak, parizijn,
kraak)

D. Geslacht

77. Hoe heet een jonge stier die ge-
houden wordt om als dekstier dienst
te doen ?
(kweekstier)

78. een jonge stier (var, varre) ?

79. een dekstier of springstier ?

80. Met welke naam spreekt men een
stier in het algemeen toe ? (Welke
is de gebruikelijke eigennaam voor
de stier ?)

81. Hoe noemt u een gecastreerd man-
nelijk rund :
a) gecastreerd als het nog jong
is ? (os)

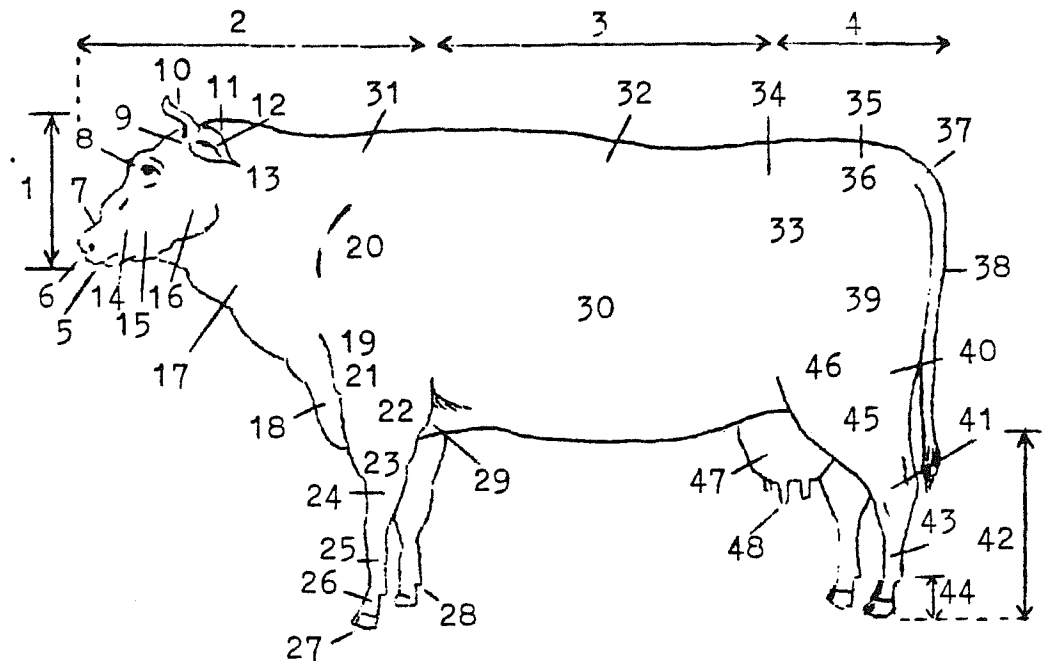
82. b) gecastreerd nadat hij reeds
gediend heeft ? (lubben)

83. Hoe luidt de gebruikelijke eigen-
naam van de os ?

84. Kent u "reut(e), rut(te)" als spot-
tende benaming voor een koe ?
Wat is de betekenis van dat woord ?

85. Kent u "kafkoe" als benaming voor
een koe ? Wat is de betekenis ?

E. Lichaamsdelen

Hoe heten in uw dialect de volgende lichaamsdelen van de koe ?
(de cijfers tussen haakjes verwijzen naar bovenstaande tekening)

86. kop (1)		110. voorpijp (25)	
87. voorhand (2)		111. klauwbeen (26)	
88. middenhand (3)		112. klauw (27)	
89. achterhand (4)		113. bijklauwtje (28)	
90. bek, snuit (5)		114. singel (29)	
91. neus (6)		115. romp (30)	
92. neusrug (7)		116. schoft (31)	
93. oog (8)		117. rug (32)	
94. voorhoofd (9)		118. flank (33)	
95. hoorn (10)		119. lendenen (34)	
96. nek (11)		120. kruis (35)	
97. oor (12)		121. heup (36)	
98. hals (13)		122. staartwortel (37)	
99. boven-(voor-)kaak (14)		123. staart en staartpluim (38)	
100. onder-(achter-)kaak (15)		124. bil (39)	
101. wang (16)		125. dij (40)	
102. kossum (17)		126. spronggewricht (41)	
103. borst (18)		127. achteronderbeen (42)	
104. boeg (19)		128. achterpijp (43)	
105. schouder (20)		129. tenen (44)	
106. opperarm (21)		130. schenkel (45)	
107. elleboog (22)		131. knie (46)	
108. onderarm (23)		132. uier (47)	
109. voorknie (24)		133. tepel, speen (48)	

Hoe heet in uw dialect :

134. de put vóór de heup van het rund ?
(lanke, lankepit)

135. die put links ?
(milte pit)

136. elk van de putten aan het einde
van de melkaders ?
(melkput, melkvat)

137. de huidplooi tussen billen en
uier ?
(de vang)

138. de langwerpige klier onder het
vel tussen lies en flank, die
naar de grootte ervan zogezegd
aangeeft of de koe veel melk en
boter zal geven ?
(boterwegge, boterklier, boter-
koorde)

139. de weinig behaarde strook van
onder de staart tot aan de uier ?
(spiegel)

140. de aars ? (slot)

Geslachtsdelen

141. de roede van de stier ?

142. de balzak (het scrotum) van de
stier ?

143. de uitwendige geslachtsdelen (de
vulva) van de koe ?

144. het bosje haar onderaan de schaam-
lippen van de koe ?
(pluime)

145. de schede of de vagina van de
koe ?

146. de baarmoeder van de koe ?

147. een kleine uier ?
(boteruier)

148. een grote, gevleesde uier ?
(vleesuijer)

149. een kleine bijtepel waaruit geen
melk komt ?

150. het vierde deel van de uier met
de tepel :

a) rechts voor ?

151. b) rechts achter ?

152. c) links voor ?

153. d) links achter ?

a.

b.

c.

d.

Hoorn

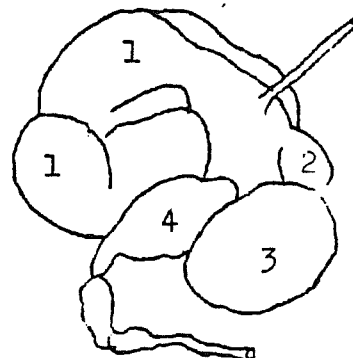
154. Hoe heet in uw dialect :
de hoornpit, de binnenste kern
van de hoorn ?	
155. het uitsteeksel na het verlies
van de hoorn ?	
156. het bosje haar tussen de horens ?	

Maag van koe en kalf

De schoolboekjes, de veearts en
ook wel de slager onderscheiden
4 delen aan de maag van het rund : .

1. de pens of pensmaag
2. de netmaag of muts
3. de boekmaag
4. de lebmaag

(zie tekening)

Kent de boer in zijn dialect :

157. a) een benaming voor de maag van
het rund in zijn geheel ?	
158. b) een benaming voor elk van de
4 magen ?	
- nr 1 op de tekening	1.
159. - nr 2 "	2.
160. - nr 3 "	3.
161. - nr 4 "	4.
162. c) een benaming voor 2 of meer
van die magen samen ?
Zo ja, geef aan welke.	

F. EigenschappenLichaamsvorm, gestalte

Hoe heet in uw dialect :	
163. met korte poten ?
(diep)	
164. met hoge poten ?
(ondiep, hoog)	
165. poten met dikke of gezwollen
knieën ?
(leggers)	
166. met doorgebogen rug ?
(zaalrugde)	
167. een dikbilkalf ?	
168. een dikbilrund ?	
169. met afhangende achterhand of
hellend kruis ?
(ziipgat, zijpeersde, zwijneersde)	

Tracht steeds zo getrouw mogelijk de dialectische uitspraak weer te geven

170. met de achterpoten te ver naar voor ?
(onderzet)	
171. met de poten schuin naar binnen, zodat schouder en heupgewricht uitsteken ?
(veugelbeende)	
172. met de achterpoten te ver naar achter, zodat de hamen bescheten worden ?
(kakhiel(de), schijthamen)	
173. een mooi gevormd, goed ge-
vleesd rund ?
(gedraaid)	
174. zonder gebreken, harmonisch
van bouw ?
(vierkant)	
175. fors gebouwd ?
(geblokt)	
<u>Eetlust en vetmesten</u>	
176. moeilijk vet te krijgen ?
(dor)	
177. een rund dat moeilijk vet te
krijgen is ?
(zweter)	
178. vet genoeg om verkocht of ge-
slacht te worden ?
(rijpe, gereed)	
179. iets scherp of iets van ijzer
gegeten hebben ?	

```

=====
=  K E N T   U   E E N   M A N D E N V L E C H T E R   ?  =
=
=  Onze allerlaatste vragenlijst behandelt het mandenvlechten en  =
=  is rijk geïllustreerd.  =
=  Zo u een mandenmaker kunt bereiken en samen met hem de vaktaal  =
=  van dit verdwenen beroep wenst te noteren, dan sturen we u die  =
=  graag op.  =
=
=          O   J A                      O   N E E N          =
=====

```